

15. BÖLÜM

AKUT AĞRI KONTROLÜNDE KANITA DAYALI UYGULAMALAR

İlknur TURA ¹
Sevilay ERDEN ²

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

Bu bölüm sonunda okuyucu;

- Kanıt düzeylerini bilir.
- Akut ağrıda kanita dayalı ağrı değerlendirmesi uygulamalarını tanımlar.
- Akut ağrıda kanita dayalı farmakolojik analjeziyi bilir.
- Akut ağrıda kanita dayalı farmakolojik olmayan analjezi uygulamalarını bilir.

GİRİŞ

Ağrı, vücudun herhangi bir bölümünden kaynaklanan, organizmayı tehdit edebilecek tehlikelerin habercisi olan, bireyde fizyolojik, psikolojik ve sosyal sorunlara yol açan ve bireyin deneyimleri ile etkilenebilen hoş olmayan algılama biçimidir. ¹ Ağrının oldukça karmaşık yapılı ve çok boyutlu olarak nitelenmesi, fizyolojik ve psikososyal boyutlarının iyi anlaşılması, ağrı kontrolü için son derece önemlidir. Ağrı kontrolünün doğru bir şekilde yapılabilmesi için klinisyenler tarafından rehberler geliştirilmiştir.²⁻⁶ Bu rehberler mevcut en iyi kanita dayalı uygulamalarla fiziksel ve psikososyal sağlığın düzenlenmesi amacıyla tasarlanmıştır.^{7,8} Bu bağlamda ağrının değerlendirilmesinden, teda-

¹ Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD

² Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD

KAYNAKLAR

1. **Aslan FE, Şahin SK, Secginli S, Bülbüloğlu S.(2018)** Hastaların, ameliyat sonrası ağrı yönetimine ilişkin hemşirelik uygulamalarından memnuniyet düzeyleri: Bir sistematik derleme. *Ağrı Dergisi*, 30(3):105-115.
2. **TARD. (2020).** Anestezi Uygulama Kılavuzları, Postoperatif Ağrı Tedavisi Kılavuzu.
3. **Huygen, F, Kallewaard, J. W., van Tulder, M., Van Boxem, K., Vissers, K., van Kleef, M., & Van Zundert, J. (2019).** “Evidence-Based Interventional Pain Medicine According to Clinical Diagnoses”: Update 2018. *Pain Practice*, 19(6), 664-675.
4. **Hachimi-Idrissi, S., Dobias, V., Hautz, W. E., Leach, R., Sauter, T. C., Sforzi, I., & Coffey, F. (2020).** A pproaching acute pain in emergency settings; European Society for Emergency Medicine (EUSEM) guidelines—part 2: management and recommendations. *Internal and Emergency Medicine*, 15(7), 1141-1155.
5. **Aubrun, F, Nouette-Gaulain, K., Fletcher, D., Belbachir, A., Beloeil, H., Carles, M., ... & Martinez, V. (2019).** Revision of expert panel’s guidelines on postoperative pain management. *Anaesthesia Critical Care & Pain Medicine*, 38(4), 405-411.
6. **Cooney, M. F. (2016).** Postoperative pain management: clinical practice guidelines. *Journal of Perianesthesia Nursing*, 31(5), 445-451.
7. **Brandow, A. M., Carroll, C. P., Creary, S., Edwards-Elliott, R., Glassberg, J., Hurley, R. W., ... & Yusuf, F. (2020).** American Society of Hematology 2020 guidelines for sickle cell disease: management of acute and chronic pain. *Blood advances*, 4(12), 2656.
8. **Daştan, B., & Hintistan, S. (2018).** Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: kırsal bölge örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 1-9.
9. **Güneş Ü.** Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama sürecinin adımları. *Uluslararası Hakemli Hem Araş Derg* 2017;9:171–87.
10. **Aksoy, A., & Vefikuluçay Yılmaz, D. (2018).** Jinekolojik Cerrahide Kanıta Dayalı Uygulamalarda Yeni Bir Yaklaşım: ERAS Protokolü ve Hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 10(1).
11. **Yılmaz, D., Düzgün, F., & Dikmen, Y. (2019).** Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*.
12. **Küçüköğlü S, Bükcek T, Aytekin A, Çelebi, A. (2017).** Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-8.
13. **Yılmaz E, Çöl M.** Kanıta dayalı tıp. *Journal of Clinical and Analytical Medicine*, 2014, 5.6: 537-42.
14. **Aslan FE.** *Ağrı: doğası ve kontrolü.* Akademisyen Kitabevi. Ankara. 2014.
15. **Özveren H, Faydalı S, Gülnar E, Dokuz HF.** Hemşirelerin ağrı değerlendirmesine ilişkin tutum ve uygulamaları. *Journal of Contemporary Medicine*, 2018; 8(1), 60-66.
16. **Erden S, Demir SG, Kanatlı U, Danacı F, Carboğa B.** The effect of standard pain assessment on pain and analgesic consumption amount in patients undergoing arthroscopic shoulder surgery. *Applied Nursing Research*, 2017; 33: 121-126
17. **Özveren H, Faydalı S, Özdemir S.** Hemşirelerin ağrının farmakolojik olmayan yöntemlerle kontrolüne ilişkin bilgi ve uygulamaları. *Turk J Clin Lab*, 2016; 7(4): 99-105
18. **Erden S, Arslan S, Deniz S, Kaya P, Gezer D.** A review of postoperative pain assessment records of nurses. *Applied Nursing Research: ANR*. 2017; 38, 1-4.
19. **Bostancı SE ve Yava A.** Cerrahi Hemşirelerinin Ağrıya Yönelik Bilgi Ve Tutumlarına Ağrı Eğitiminin Etkisi. 2018. Master’s Thesis. Hasan Kalyoncu Üniversitesi
20. **Çelik S, Baş BK, Korkmaz ZN, Karaşahin H, Yıldırım S.** Hemşirelerin Ağrı Yönetimi Hakkındaki Bilgi ve Davranışlarının Belirlenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 2018;14, 17-23.
21. **Varnedell W, Fry M, Elliott D.** Pain Assessment and Interventions by Nurses in the Emergency Department: A National Survey. *Journal of Clinical Nursing*. 2020;29:2352–2362.

22. **Pretorius A, Searle J, Marshall B.** Barriers and enablers to emergency department nurses' management of patients' pain. *Pain Management Nursing*, **2015**;16(3), 372-379.
23. **Kalkan Akyüz, Vildan.** *Ameliyat öncesi ağrı eğitiminin ameliyat sonrası ağrıya etkisinin incelenmesi.* 2020. Master's Thesis. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Programı.
24. **Kızılkaya, Sinan.** "The Effect Of Anaesthetic Method Used In The Elective Cesarean Section On Pain, Anxiety And Patient Satisfaction." *Selcuk Medical Journal* 36.3 (2020): 192-198.
25. **Acar K, Acar H, Demir F, Aslan EF.** Cerrahi sonrası ağrı insidansı ve analjezik kullanım miktarının belirlenmesi. *ACU Sağlık Bil Derg.* **2016**; (2):85-91
26. **Payen JF, Chanques G.** Pain assessment in the ICU Can improve outcome. *Clinical Pulmonary Medicine* **2012**; 19(1):21-26.
27. **Yeşilyurt, Maide; Faydalı, Saide.** Ağrı Değerlendirmesinde Tek Boyutlu Ölçeklerin Kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23.3: 444-451.
28. **Erdemir, D. S., & Şenturan, L. (2020).** The Effect of Position Support During Orthopedic Surgery on Postoperative Pain: A Randomized Controlled Trial. *Pain Management Nursing*.
29. **Gélinas, C., Joffe, A. M., Szumita, P. M., Payen, J. F., Bérubé, M., Shahiri T, S., ... & Puntillo, K. A. (2019).** A psychometric analysis update of behavioral pain assessment tools for noncommunicative, critically ill adults. *AACN Advanced Critical Care*, 30(4), 365-387.
30. **Kaya P, Erden S.** Cross-cultural adaptation, validity and reliability of the Turkish version of Revised Nonverbal Pain Scale. *Agri*, **2019**, 31.1: 15-22.
31. **Badir A, Eti-Aslan F.** The problem of pain in intensive care units: an issue of widespread interest but inadequate questioning. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* **2003**; 7(2):100-108
32. **Karahan A, Yıldırım F, Abbasoğlu A, Akkuzu G, Akyüz N.** Comparison of the three rating scales for assessing pain intensity in an intensive care unit. *Türk Göğüs Kalp Damar Cerrahi Dergisi* **2012**; 20(1):50-55
33. **Chou R et.al.** Management of Postoperative Pain: A Clinical Practice Guideline From the American Pain Society, the American Society of Regional Anesthesia and Pain Medicine, and the American Society of Anesthesiologists' Committee on Regional Anesthesia, Executive Committee, and Administrative Council. *J Pain*. **2016**;17(2):131-57.
34. **Wylde V, Rooker J, Halliday L, Blom A.** Acute postoperative pain at rest after hip and knee arthroplasty: Severity, sensory qualities and impact on sleep. *Orthop Traumatol Surg Res*. **2011**;97(2):139-44.
35. **Rockett M P, Simpson G, Crossley R, Blowey S.** Characteristics of pain in hospitalised medical patients, surgical patients, and outpatient attending a pain management centre. *Br J Anaesth*. **2013**;110: 1017-1023.
36. **Li, Jing-wen; MA, Ye-shuo; XIAO, Liang-kun.** Postoperative pain management in total knee arthroplasty. *Orthopaedic surgery*, **2019**, 11.5: 755-761
37. **Erden, S., Karada , M., Güler SD, Atasayar, S, Opak Yücel B, Kalkan N, Ay A. (2018).** Cross-cultural adaptation, validity, and reliability of the Turkish version of revised American Pain Society patient outcome questionnaire for surgical patients. *Agri*, 30(2):39-50
38. **Yardeni, I. Z., Beilin, B., Mayburd, E., Levinson, Y., & Bessler, H. (2009).** The effect of perioperative intravenous lidocaine on postoperative pain and immune function. *Anesthesia & Analgesia*, 109(5), 1464-1469.
39. **Vigneault L, Turgeon AF, Cote D et al.** Perioperative intravenous lidocaine infusion for postoperative pain control: a meta-analysis of randomized controlled trials. *Can J Anaesth* **2011**; 58: 22-37).
40. **Taşpınar B.** *Transrektal prostat biyopsisinde lokal anestezi: randomize vaka kontrollü çalışma.* 2007. PhD Thesis. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi.
41. **Khan, S. A., Khokhar, H. A., Nasr, A. R. H., Carton, E., & El-Masry, S. (2013).** Effect of epidural analgesia on bowel function in laparoscopic colorectal surgery: a systematic review and meta-analysis. *Surgical endoscopy*, 27(7), 2581-2591.

42. **Balkan, Bedih, et al.** Comparison of epidural and intravenous route for acute and chronic postoperative pain control in patients with gynecological malignancy. *Agri: Agri (Algoloji) Derneğinin Yayın Organidir= The Journal of the Turkish Society of Algology*, 2020, 32.2: 91-98
43. **Durak, P., Yağar, S., Uzuner, A., KILIÇ, M., Dilber, E., & Özgök, A.** Laparoskopik kolesistektomilerde cerrahi sonrası ağrı tedavisi: Parasetamol ile diklofenak karşılaştırması. *Ağrı Dergisi*, 22(3), 117-120
44. **Özkan, S., Yavaşcaoğlu, B., Kaya, F. N., Özcan, B., Bayraktar, S., & Başeğmez, İ. (2015).** Laparoskopik kolesistektomi uygulanan hastalarda preemtif deksketoprofen ve tramadol'un postoperatif ağrı üzerine olan etkilerinin karşılaştırılması. *Journal of Clinical & Experimental Investigations/Klinik ve Deneysel Arastirmalar Dergisi*, 6(1).
45. **Koçum, A., Şener, M., İzmirli, H., Haydardedeoğlu, B., & Arıboğan, A. (2014).** Günübirlilik operatif histeroskopi sonrası intravenöz parasetamol ve deksketoprofen trometamobün analjezik etkinliklerinin karşılaştırılması: Randomize, çift kör, plasebo kontrollü çalışma. *Ağrı Dergisi*, 26(1), 15-22
46. **Değmez, A., Türktan, M., Karacaer, F., Hatipoğlu, Z., & Gündüz, M. (2015).** Major abdominal cerrahi uygulanacak çocuklarda intravenöz parasetamol ve intravenöz tramadolün karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 40(2), 275-281.
47. **Kılıçşalan, A., Tuncer, S., Yüceaktaş, A., Uyar, M., & Reislı, R. (2010).** Sezaryen cerrahisinde intravenöz parasetamolün postoperatif analjezi ve tramadol tüketimine etkisi. *Ağrı Dergisi*, 22(1), 7-12
48. **Miller TE, Thacker JK, White WD, et al.** Reduced length of hospital stay in colorectal surgery after implementation of an enhanced recovery protocol. *Anesth Analg* 2014; 118: 1052-61
49. **Ruiz-Tovar, J., Muñoz, J. L., Gonzalez, J., Zubiaga, L., García, A., Jimenez, M., ... & Durán, M. (2017).** Postoperative pain after laparoscopic sleeve gastrectomy: comparison of three analgesic schemes (isolated intravenous analgesia, epidural analgesia associated with intravenous analgesia and port-sites infiltration with bupivacaine associated with intravenous analgesia). *Surgical endoscopy*, 31(1), 231-236.,
50. **Arı, D. E. (2016).** How to Reduce Opioid Use following Bariatric Surgery. *J Clin Anesth Manag*, 1(4),.
51. **Pardede, Dimas Kusnugroho Bonardo.** "Tinjauan atas Enhanced Recovery After Surgery (ERAS)." *Cermin Dunia Kedokteran* 47.7 (2020): 333-339. ,
52. **Güven B.** "Bariatrik Cerrahi Komplikasyonları ve Hemşirelik Bakımı." (2019).
53. **Raksakulkiat, S., & Punpuckdeekoon, P. (2019).** A Comparison of Meperidine and Fentanyl for Labor Pain Reduction in Phramongkutklo Hospital. *Journal Of The Medical Association Of Thailand*, 102(2), 197-202.
54. **Mert S, Gökteş.** Hemşirelerin Ameliyat Sonrası Ağrı Yönetiminde Nonfarmakolojik Yöntemleri Kullanma Durumlarının Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 2018, 1.2: 76-83.
55. **Miake-Lye, I. M., Mak, S., Lee, J., Luger, T., Taylor, S. L., Shanman, R., ... & Shekelle, P. G. (2019).** Massage for pain: an evidence map. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 25(5), 475-502.,
56. **Nemli, Aslı; Ceyhan, Özlem; Başer, Mürüvvet.** Meme Cerrahisi Sonrası Ağrı Yönetiminde Bir Öneri: El Masajı. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 2017, 9.4.,
57. **Başgöl Ş, Koç E.(2020).** Non-Pharmacological Techniques In Labor Pain Management. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-5
58. **Ertürk, Elif Budak; Karadağ, Mevlüde. (2020)** Göğüs Tüpü Çıkarılma İşleminin Neden Olduğu Ağrı Ve Anksiyetenin Kontrolünde Uygulanan Farmakolojik Olmayan Yöntemler. *Türk Hemşireler Derneği Dergisi*, 1.1: 53-68
59. **Atabey, C., Zorlu, E., Kurt, H., Göçmen, S., Ünsal, D., Dinç, C., & Demircan, M. N. (2016).** Lomber spinal cerrahi sonrası ağrının azaltılmasında en ekonomik yöntem: Soğuk kompresyon uygulaması. *Gulhane Medical Journal*, 58(1).

60. **Maestre Y, Pares D, Salvans S, Zafon II, Nue E, Pons MJ et al.** Cold or hot sitz baths in the emergency treatment of acute anal pain due to anorectal disease? Results of a randomised clinical trial. *Cirugía Española Journal*. **2010**;88:97-102
61. **Balta AZ, Özdemir Y, Sucullu İ, Filiz Aİ, Yücel E, Akın ML.** The effect of early warm plastic bag application on postoperative pain after hemorrhoidectomy: a prospective randomized controlled trial. *The american surgeon*. **2015**;81:180- 4.
62. **Erden S, Çelik, SŞ.** Bir elektro analjezi yöntemi: Transkütan elektriksel sinir stimülasyonu ve hemşirenin rolleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, **2015**;2(1)
63. **Altuğ, F., Gür Kabul, E., Baş Aslan, U., & Cavlak, U. (2017).** Fizyoterapistlerin ön çapraz bağ yaralanmasında akut ağrıya yönelik tedavi tercihleri
64. **de Oliveira Bernardes, N., & Bahamondes, L. (2005).** Intravaginal electrical stimulation for the treatment of chronic pelvic pain. *The Journal of Reproductive Medicine*, 50(4), 267-272.
65. **Bayındır, Serpil; Koçuyğıt, Fatma.** Yoğun bakım ünitesinde ağrı ve anksiyete yönetiminde nonfarmakolojik adjuvan tedavi: müzik terapi. *Maltepe Tıp Dergisi*, **2017**, 9.1: 14-17
66. **Aktaş YY.** Mekanik Ventilasyonlu Hastanın Aspirasyon İşleminde Uygulanan Müzik Terapinin Ağrı ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, **2013**.
67. **Mertz, L. (2016).** Putting a Number on Pain: Technology Has an Increased Role in Measuring Subjective Symptoms in Clinical Trials. *IEEE pulse*, 7(2), 30-33.
68. **Stites, M. (2013).** Observational pain scales in critically ill adults. *Critical care nurse*, 33(3), 68-78
69. **Easter B, DeBoer L, Settlemire G, Starnes C, Marlowe V, Tart RC.** The impact of music on the PACU patient's perception of discomfort. *Journal of Perianesthesia Nursing*, **2010**; 25: 79